

Didžiųjų tendencijų vertinimo priemonė. Tiriamasis praktinis seminaras

Scan the qr-code

knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/tool/megatrends-hub_en

Bendras tikslas.

Šio praktinio seminaro tikslas – išnagrinėti su jūsų tema susijusią ateitį (pvz., „Vėžio prevencijos ateitis ES“ arba „Moksleivių mityba ES“). Per seminarą ši tema bus nagrinėjama atsižvelgiant į šiuo metu matomas ilgalaikes varomąsias jėgas, t. y. didžiąsias tendencijas.

Didžiosios tendencijos.

Didžiosios tendencijos yra pagrindiniai pokyčius skatinantys veiksniai, darantys poveikį visoms politikos sritims ir kiekvienam gyvenimo aspektui. Jos turės didelės įtakos ilgalaikiai ateičiai. JRC stebi 14-os ES ateičiai svarbių didžiųjų tendencijų raidą. Šios tendencijos – tai spartėjantys technologiniai pokyčiai ir hipersusietumas; didėjantis išteklių trūkumas; kintantis darbo pobūdis; kintanti saugumo paradigma; klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas; nuolatinė urbanizacija; švietimo ir mokymosi įvairinimas; didėjanti nelygybė; didėjanti Rytų ir Pietų šalių įtaka; augantis vartojimas; didėjantis demografinis disbalansas; didėjanti naujų valdymo sistemų įtaka; didėjanti migracijos svarba; kintančios sveikatos problemos. Daugiau informacijos galima rasti JRC didžiųjų tendencijų apžvalgos centre.

Didžiųjų tendencijų poveikio vertinimo priemonė.

Šią didžiųjų tendencijų vertinimo priemonę parengė JRC Prognozavimo kompetencijos centras. Trumpo ir lengvai prieinamo seminaro metu pagal visas 14 didžiųjų tendencijų išnagrinėjama tema arba politikos klausimas.

Atliekant tokią analizę galima atsižvelgti į ilgalaikį būsimų didžiųjų tendencijų pokyčių poveikį temai ar politikos problemai. 14-os didžiųjų tendencijų rinkinys – tai sistema, kurią taikant galima sistemingai įvertinti tendencijų pokyčius ir analizuoti galimus padarinius, priklausomybę ir būsimas pasekmes (tai padeda įvertinti sudėtingumo aspektą, išvengti „aklųjų zonų“ ir šališkumo). Didžiųjų tendencijų nereikėtų nagrinėti atskirai, nes jos viena nuo kitos priklauso.

Galima aptarti būsimas pasekmes, taip pat politikos veiksmų galimybes (arba būsimus mokslinių tyrimų poreikius). Tokiu būdu galima pritaikyti politikos tikslus ir pasirengti būsimiems pokyčiams (remiantis ne tik atskiromis nuomonėmis). Taip vertinant būsimas galimybes siekiama padėti užtikrinti politikos ir priemonių tinkamumą ateičiai.

To freely access the brochure, poster, cards and full toolkit to run your own workshop, you can download and print everything from the JRC Megatrends Hub via the QR code or link: knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/tool/megatrends-hub_en

*Also available in other EU languages soon

Developed by the Joint Research Centre's Competence Centre on Foresight: policy-lab.ec.europa.eu

PRAKTINIS SEMINARAS

Praktinio seminaro etapai:

- 1 etapas** – įvadas;
- 2 etapas** – didžiųjų tendencijų atvaizdavimas (ranguojama pagal svarbą, susijusią su jūsų tema);
- 3 etapas** – ilgalaikiai pokyčiai ir pasekmės nagrinėjamam klausimui (t. y. aptariamos pasekmės);
- 4 etapas** – poveikis politikai (nagrinėjama, kokią poveikį šie galimi būsimi pokyčiai galėtų daryti politikai);
- 5 etapas** – išvados (naujos politikos galimybės arba veiksmai).

Seminaro plano pavyzdys (3–4 val.):

*Patalpų ir medžiagos parengimas ir pateikimas

14.00–14.30	1 ETAPAS. Įvadas
14.30–15.15	2 ETAPAS. Didžiųjų tendencijų atvaizdavimas
15.15–15.30	Kavos pertraukėlė
15.30–16.15	3 ETAPAS. Pasekmių nagrinėjimas
16.15–17.30	4 ETAPAS. Išvados

Darbas pasibaigus praktiniam seminarui.

Numatyta, kad tai turėtų būti 3–4 valandų trukmės interaktyvus praktinis seminaras, kurio metu nagrinėjamos 14 didžiųjų tendencijų, aprašytų didžiųjų tendencijų kortelėse (su glausta tendencijų santrauka), kad būtų galima sistemingai apžvelgti pokyčius skatinančius veiksnius ir palengvinti diskusijas apie būsimą su pasirinkta tema susijusių tendencijų poveikį ir jų sąveiką.

Dalyviai

Geriausia būtų dalyvius suskirstyti į 4–5 asmenų grupes (iki 7 asmenų vienoje grupėje). Dalyko žinios nėra būtinos, tačiau naudingos. Kuo įvairesnės grupės narių žinios ir patirtis, tuo efektyvesnės diskusijos ir sprendimai.

Medžiaga ir pasiruošimas:

1. didžiųjų tendencijų kortelės (megatrend_cards-small.pdf);
2. didžiųjų tendencijų piktogramos (megatrend_icons.pdf) tendencijoms atvaizduoti;
3. prioritetų nustatymo plakatas (prioritisation_poster_a0.pdf), A0 formato;
4. pasekmių kortelės (consequences_cards.pdf), skirtos užrašams;
5. pasirengimo vertinti didžiąsias tendencijas šablonas (megatrends_-_preparation_template.pdf);
6. lipnūs lapeliai surašyti idėjoms dėl kokių nors nežinomų ar nenuspėjamų veiksnių;
7. informacijos teikimo šablonas (taip pat galite parengti savo modelį, atsižvelgdami į konkrečius jus dominančius pasirinktos temos aspektus) (reporting_template.pdf);
8. žymekliai ir rašikliai.

Patalpų parengimas.

Patalpoje turėtų būti keli stalai, ant kurių būtų galima padėti kiekvienos grupės didžiųjų tendencijų atvaizdavimo (prioritetų nustatymo) plakatus. Kiekvienos grupės nariai turėtų turėti pakankamai vietos, kad galėtų sėdėti arba stovėti aplink stalą. Plakatus taip pat galima kabinti ant sienų. Žymekliai, lipnūs lapeliai ir visos medžiagos sąrašė nurodytos kortelės turėtų būti iš anksto padėti ant stalų.

PRAKTINIS SEMINARAS

Seminaro organizavimo patarimai ir reikalavimai

Naudinga, jei seminaro vadovas (koordinadorius) yra kiek nors susipažinęs su didžiosiomis tendencijomis ir sisteminiu mąstymu. Nėra būtina, kad seminarą vestų oficialus kvalifikuotas koordinadorius.

Naudinga kiekvienoje grupėje išrinkti vadovą, kuris per baigiamojo etapo bendrą susirinkimą galėtų apibendrinti grupės diskusijas ir (arba) jas pristatyti (prieš seminarą šiems dalyviams surengus planavimo sesiją būtų galima padėti užtikrinti gerus seminaro rezultatus).

Grupės rekomenduojama formuoti iš kuo įvairesnių narių (pvz., iš įvairių suinteresuotųjų subjektų, skirtingų direktoratų atstovų).

Seminaro pradžioje turėtų būti apibrėžtas nagrinėtinas klausimas. Seminaro diskusiją pradėti lengviau, jei teminės srities ekspertas pristato temą (t. y. pateikia trumpą „Powerpoint“ formato pristatymą). Tokio pristatymo metu būtų galima glaustai apžvelgti dabartines sektoriui aktualias tendencijas ir iššūkius, taip pat glaustai apžvelgti seminaro eigą.

Ši tema gali būti bet kokios srities politika ar mokslinių tyrimų klausimas, tačiau ji turėtų būti aktuali dalyviams ir jie turėtų turėti tam tikro bendro supratimo apie ją, o geriausia ir tam tikrų įgaliojimų daryti įtaką su tema susijusioje srityje (t. y. formuoti būsimą jos raidą) (tokio nagrinėtino klausimo pavyzdžiai galėtų būti su nėščiosiomis susijusi maisto sauga, sąžininga prekyba, humanitarinė pagalba, migracijos valdymas ES, švietimas visą gyvenimą, naujos su mokesčiais susijusios politikos įgyvendinimas, organizacijų verslo modelis – seminaro priemonė yra labai lanksti ir gali būti plačiai taikoma). Galite parengti savo poreikiams pritaikytą toliau išdėstytos seminaro eigos versiją (pavyzdžiui, galima naudoti tik 3–4 orientacinius klausimus ir juos pritaikyti taip, kad jie būtų aktualūs jūsų temai).

Naudinga seminarą pradėti veikla, kuri padėtų visiems atsipalaiduoti, apsiprasti ir susipažinti (tokia veikla galėtų būti skatinamosios pratybos, kuriomis grupės nariams padedama įsitraukti į komandą (daug tokių pratybų pavyzdžių galima rasti internete)). Jų tikslas – sukurti saugią erdvę, kurioje būtų išklausomos visos idėjos.

Neprivalomas (bet rekomenduojamas) pasiruošimas visiems

Apsilankykite JRC didžiųjų tendencijų apžvalgos centro svetainėje ir apsvarstykite didžiąsias tendencijas pagal pasirinktą temą. Kaip kiekviena didžioji tendencija yra susijusi su šiuo klausimu? Pasižymėkite pastabų pasirengimo vertinti didžiąsias tendencijas šablone ir seminario dieną jį atsineškite, kad prisimintumėte kilusias mintis ir galėtumėte padėti produktyviai diskutuoti.

1. ETAPAS. ĮVADAS (30 min.)

1.1. Sveikinimo žodis ir įžanga (5 min.)

Pristatykite temą, kuri bus nagrinėjama per seminarą. Nurodykite visas gerai žinomas dabartines tendencijas, konkrečius su šia tema susijusius iššūkius ir spręstiną užduotį, t. y. išnagrinėti, kokios didžiosios tendencijos turės įtakos su šia tema susijusiai atečiai ir kokia bus ta įtaka (naudinga priemonė – „Powerpoint“).

1.2. Didžiųjų tendencijų vertinimo priemonės pristatymas (15 min.)

Glaustai paaiškinkite didžiąsias tendencijas, priemonę ir šio seminario etapus. Seminaro tikslas – apsvarstyti su tema arba politikos iniciatyva susijusią ateitį atsižvelgiant į ilgalaikes varomąsias jėgas, t. y. didžiąsias tendencijas. Organizatorių grupė gali turėti projekto planą, kuriuo šis seminaras sukonkretinamas.

Skirkite laiko klausimams ir atsakymams (5 min.).

1.3. Dalyviai suskirstomi į grupes (5 min.)

2. ETAPAS. DIDŽIŲJŲ TENDENCIJŲ ATVAIZDAVIMAS (45 min.)

2.1. Prioritetų nustatymo plakatas padedamas ant stalo, aplink kurį sėdi arba stovi dalyviai

(dabar gali būti tinkamas metas dalyviams trumpai pasikalbėti; žmonės gali prisistatyti ir išrinkti stalo vadovą / pranešėją).

Dalyviai turėtų apžiūrėti plakatą ir perskaityti prie ašių pateiktą tekstą:

- horizontalioji ašis pažymėta žyma „AKTUALUMAS“ (mažas / vidutinis / didelis);
- vertikalioji ašis pažymėta žyma „SUVOKIMAS IR ŽINIOS“ (maži / vidutiniai / dideli).

2.2. Kiekvienas dalyvis pasiima 2–4 didžiųjų tendencijų korteles ir atitinkamas didžiųjų tendencijų piktogramų korteles.

2.3. Kiekvienas dalyvis savarankiškai perskaito tekstą ir nusprendžia, kurioje plakate pavaizduotų ašių vietoje padėti savo didžiųjų tendencijų korteles (5 min.).

PRAKTINIO SEMINARO EIGA

Orientaciniai klausimai. AŠIS „AKTUALUMAS“

1. Kiek ši didžioji tendencija aktuali arba svarbi jūsų klausimui? Koks galėtų būti jos poveikis?
2. Kokios galima tikėtis šios didžiosios tendencijos raidos? Ar per kitus 5, 10 ar 20 metų ši raida bus tiesinė?
3. Kiek ši tendencija svarbi sėkmingam (politikos) įgyvendinimui pagal jūsų temą (pvz., siekiant tikslų sveikatos srityje, užtikrinant, kad ES piliečiai susidarytų teigiamą ES įvaizdį, užtikrinant saugumą)?
4. Kokią įtaką ši tendencija daro užtikrinant ES ir (arba) jūsų šalies padėtį pasaulyje (pvz., konkurencingumo, politinės įtakos ar kitais su jūsų tema susijusiais aspektais)?
5. Kiek svarbi tendencija formuojant jūsų organizacijos / srities ateitį?

Orientaciniai klausimai. AŠIS „SUVOKIMAS IR ŽINIOS“

1. Ar pripažįstamas galimas šios didžiosios tendencijos poveikis? Kiek suinteresuotieji subjektai žino apie šios didžiosios tendencijos įtaką?
2. Koks yra sprendimus priimančių asmenų (ES ar nacionalinio lygmens) ir (arba) plačiosios visuomenės suvokimo apie šios didžiosios tendencijos galimą poveikį šiai temai lygis?
3. Ar žiniasklaida skiria pakankamai dėmesio galimam šios didžiosios tendencijos poveikiui šiai temai?
4. Ar yra pakankamai mokslinių žinių apie tai, kokį poveikį ši didžioji tendencija daro šioje srityje?

2.4. Dalyviai vienas po kito sudeda savo didžiųjų tendencijų piktogramas ant prioritetų nustatymo plakato ir paaiškina savo sprendimą. Galutinė kortelės pozicija aptariama grupėje ir prireikus gali būti keičiama (30 min.).

2.5. Įsitikinkite, ar visi dalyviai sutinka su didžiųjų tendencijų atvaizdavimu (10 min.).

PERTRAUKA (15 min.).

3. ETAPAS. PASEKMIŲ NAGRINĖJIMAS (45 min.)

3.1. Nurodykite, kurios didžiųjų tendencijų kortelės horizontaliojoje ašyje „AKTUALUMAS“ buvo padėtos prie „**didelis**“ IR vertikaliojoje ašyje „SUVOKIMAS IR ŽINIOS“ – prie „**maži**“ ir (arba) „**vidutiniai**“. Šios didžiosios tendencijos bus toliau aptariamose kituose etapuose (tai dažniausiai taikomas metodas, bet galima daryti ir kitaip).

3.2. Grupėje vieną po kitos aptarkite kiekvieną nustatytą didžiąją tendenciją ir pasekmių kortelėse nurodykite, kokių pasekmių didžiųjų tendencijų raida gali turėti nagrinėjamam klausimui ir apskritai ateičiai.

Aptarkite trumpalaikes ir ilgalaikes būsimas pasekmes (labai svarbu nepamiršti atsižvelgti į ilgalaikį poveikį) (35 min.).

PRAKTINIO SEMINARO EIGA

Orientaciniai klausimai

1. Kas galėtų nutikti, jei šiai tendencijai nebūtų skiriama dėmesio arba į ją nebūtų pakankamai atsižvelgiama priimant sprendimus ateityje?
2. Ką būtų galima pasiekti, jei ši tendencija būtų atidžiai įvertinta ir į ją būtų atsižvelgiama priimant sprendimus ateityje?
3. Kam dėl to būtų daromas poveikis? Kuriems suinteresuotiesiems subjektams būtų daromas poveikis? Kada tas poveikis būtų daromas?
4. Kokiu mastu suinteresuotieji subjektai yra pasirengę reaguoti į galimus būsimus pokyčius ir (arba) iššūkius? Ar šis pasirengimas vienodas visoje ES?
5. Ar dabartinėje politikoje jau atsižvelgiama į poveikį ir ar yra parengti įgyvendinimo planai?
6. Koks bus poveikis pagrindinėms sritims (pvz., užimtumui, ekonomikai, sveikatai, aplinkai, tvarumui, ES)?

3.3 NEPRIVALOMA. Nustatykite sąsajas tarp didžiųjų tendencijų (ir (arba) jų tarpusavio priklausomybę) pagal pasirinktą klausimą (papildomai dar 20 min.).

Susiekite didžiąsias tendencijas, susijusias su pasirinktu klausimu, pradėdami nuo viršutinio dešiniojo plakato kampo (kuriame didžiųjų tendencijų reikšmė yra „**didelis**“ ašyje „AKTUALUMAS“ ir „**dideli**“ ašyje „SUVOKIMAS IR ŽINIOS“).

Didžiųjų tendencijų piktogramas sujunkite rodyklėmis, nurodydami įtaką darančias didžiąsias tendencijas ir didžiąsias tendencijas, kurioms daroma įtaka (nubrėžkite dvipuses rodykles, jei jos daro įtaką viena kitai).

Suskaičiuokite, kiek kiekviena didžioji tendencija turi rodyklių, kuriomis nurodoma, kad ji daro įtaką, ir kiek rodyklių, kuriomis nurodoma, kad jai daroma įtaka. Taip lengviau nustatyti pagal pasirinktą temą įtakingiausias ir (arba) labiausiai veikiamas didžiąsias tendencijas.

Plakate nubrėžkite linijas.

ARBA

3.4. Užuot brėžę linijas plakate galite tiesiog sutelkti dėmesį į pagal 3.1 skirsnį pasirinktas didžiąsias tendencijas (kurios laikomos svarbiomis šiam klausimui) ir paklausti, kaip šios didžiosios tendencijos tarpusavyje susijusios.

Orientaciniai klausimai

1. Kaip vienos didžiosios tendencijos raida galėtų lemti kitos didžiosios tendencijos raidą? Ir ar sėkmė siekiant atitinkamos teminės srities tikslų priklauso nuo pokyčių vienoje srityje, kuri savo ruožtu yra veikiamą to, kas vyksta kitos didžiosios tendencijos srityje? Kitaip tariant, kokios yra didžiųjų tendencijų tarpusavio priklausomybės? Kurios didžiosios tendencijos yra sugrupuotos ir (arba) tarpusavyje susijusios, atsižvelgiant į galimus jų pokyčius, ir ar matyti jų tarpusavio priklausomybė?

ARBA

3.5. Mažiau aktualius didžiųjų tendencijų pokyčius paverskite nežinomais ar nenuspėjamais veiksniais.

Susipažinkite su didžiosiomis tendencijomis, kurios laikytos mažiau aktualiomis (kairėje didžiųjų tendencijų prioritetų nustatymo plakato pusėje). Kiekvieną iš jų paverskite nežinomu ar nenuspėjamu veiksmu, apsvaistydami pokyčius, dėl kurių jos persikeltų į aktualesnį didžiųjų tendencijų grupę.

Galite pasirinkti sritį, kuriai būdingas didelis netikrumas dėl to, kaip ji galėtų pasikeisti ateityje. Didžiosioms tendencijoms netikrumas paprastai nėra būdingas, tačiau jis gali atsirasti dėl to, kaip konkrečiai pasireikš kai kurie jų aspektai.

Aptarkite bet kokią būsimą su nereikšminga laikytą didžiąja tendencija susijusią riziką. Jei tendencija vystytųsi tam tikru būdu arba jei kas nors jai darytų įtaką, ar ji galėtų turėti didžiulį pasekmių (rizikos, galimybių atžvilgiu)?

Užrašykite idėjas pasekmių kortelėse.

PRAKTINIO SEMINARO EIGA

Orientaciniai klausimai

1. Kokiomis aplinkybėmis mažiau svarbia laikoma tendencija taptų didelį poveikį darančia tendencija?
2. Kokiomis aplinkybėmis ši tendencija galėtų sukelti didelių trikdžių?
3. Ką turėtumėme nuolatos stebėti?
4. Kokį poveikį šiam sektoriui daro neprognozuojami ir retai pasitaikantys įvykiai (angl. Black Swans)? Kokie kiti nenumatyti įvykiai galėtų turėti įtakos šiam sektoriui ateityje?

4. ETAPAS. IŠVADOS (45 min.)

4.1. Rezultatų ir tolesnių veiksmų aptarimas (30 min.)

Koordinatorius pakviečia visas grupes grįžti į bendrą susirinkimą ir primena joms apie tolesnius etapus.

4.2. Kiekviena grupė per bendrą susirinkimą glaustai pristato savo diskusiją (5–10 min. kiekvienai grupei).

Kiekvienos grupės vadovu paskirtas asmuo papasakoja apie atrinktas dvi svarbias didžiausias tendencijas ir apibūdina nustatytas didžiausias galimas būsimas jų pasekmes, nagrinėtinas platesnėje auditorijoje.

(PASTABA. Dvi tendencijos yra tik siūlymas. Kiek didžiųjų tendencijų gali pristatyti kiekviena grupė, priklausys nuo sudarytų grupių skaičiaus ir kiekvienai iš jų skirto laiko. Tačiau visas kiekvienoje grupėje aptartas tendencijų rinkinys turi būti užrašytas ant pasekmių kortelių ir gali būti peržiūrėtas (ir suranguotas) po seminaro. Siūloma užtikrinti, kad grupės nurodytų, jei pasirinko tas pačias didžiausias tendencijas, tačiau būtų raginamos per šį pristatymą papasakoti apie kitas tendencijas, kad diskusija būtų įvairiapusiškesnė).

Pastaba. Kol koordinatorius ir praktinio seminaro vadovas (paskirtas asmuo) vadovauja diskusijai, būtų naudinga, jei pranešėjas žymėtųsi pastabas ir šios diskusijos eigą.

Baigdami pristatymą nurodykite, kokie scenarijai šioje srityje yra labiausiai tikėtini artimoje ir tolimesnėje ateityje (pvz., per kitus du dešimtmečius), jei šios didžiosios tendencijos jai darys įtaką.

Orientaciniai klausimai

1. Kurios (įprastos) pasekmės, jūsų nuomone, yra labiausiai tikėtinos ir kurios galėtų turėti didžiausią poveikį?
2. Apie kurias galimas pasekmes, kurioms turėtų būti teikiama pirmenybė, turėtų žinoti suinteresuotieji subjektai?
3. Ar buvo nustatyta kokių nors problemų, kurios, atsižvelgiant į pasirinktą temą, šiuo metu yra nepakankamai rimtai vertinamos ir kurioms reikėtų skirti daugiau dėmesio?
4. Kuris klausimas diskusijų metu labiausiai nustebino?
5. Kokias suinteresuotųjų subjektų grupes labiausiai paveiktų svarbūs galimi pokyčiai?
6. Ar nustatyta kokių nors nežinomų ar nenuspėjamų veiksnių ar būsimos rizikos?

4.3. Galutinė diskusija per bendrą susirinkimą dėl bendrų rezultatų ir tolesnių veiksmų (15 min.).

Baigdami padėkokite visiems už dalyvavimą.

Galite surikiuoti visų grupių visas atrinktas didžiausias tendencijas ir apibendrinti įvairių grupių nurodytas pasekmes, kurias reikėtų žinoti pirmiausia. Jei yra laiko, palyginkite skirtingų grupių didžiųjų tendencijų atvaizdavimo rezultatus ir juos aptarkite. Jei laiko nėra, nufotografuokite kiekvienos grupės plakata.

PRAKTINIO SEMINARO EIGA

Aptarkite visus konkrečius būsimus grupės veiksmus (pvz., konkretų veiksmą, antrą praktinį seminarą siekiant išsamiau išnagrinėti būsimą poveikį politikai ir (arba) koordinuotus veiksmus, taip pat su platesniu suinteresuotųjų subjektų ratu, visapusišką konkretaus pažeidžiamumo nagrinėjimą, prognozavimo darbo scenarijų sudarymą).

Surinkite visas pasekmių nustatymo korteles ir visus kitus užrašus. Visi seminaro metu surinkti duomenys gali būti apibendrinti ir atspindėti ataskaitoje arba pareiškiame, kuriais remiamasi rengiantis būsimam politikos formavimo darbui. Tokioje ataskaitoje galėtų būti aprašytos visos atrinktos didžiosios tendencijos ir jų rangavimas, jų pasekmės bei nustatyti faktai ir (arba) poveikis politikai, taip pat visi sutarti būsimi veiksmai.

Pasibaigus seminarui būna pasidalyta idėjomis apie tendencijų raidą ir galimus būsimus pokyčius, įgytas geresnis atitinkamos temos prioritetų ir tikslų supratimas ir (tikėkimės) sutarta dėl jų (atsižvelgiant į ES ir nacionalines sistemas ir apribojimus).

Orientaciniai klausimai

1. Kokius klausimus reikia toliau nagrinėti? Kokie turėtų būti tolesni veiksmai?
2. Kokias galimybes matote?
3. Kokių veiksmų reikia imtis norint jas įgyvendinti? Atlikti naują tyrimą? Formuoti naują politiką? Kurti naujas priemones?
4. Ar reikėtų toliau nagrinėti nustatytas problemas, kad būtų galima atlikti išsamesnį politikos poveikio vertinimą?
5. Kokios yra bendradarbiavimo ES lygmeniu sritys, kurias būtų galima įtraukti siekiant spręsti šias problemas?

Praktinio seminaro PABAIGA

Po praktinio seminaro (neprivaloma) – PAŽANGOS ĮVERTINIMAS

Po seminaro organizatoriai gali susirinkti ir apžvelgti per pratybas išgirstas diskusijas ir surinktas idėjas. Jie gali aptarti, kaip geriausiai panaudoti sukurtą medžiagą (geriausia, jei planas nustatomas pradžioje). Rezultatai gali būti siūlomi veiksmai, išsamesnis reikiamų politikos galimybių tyrimas arba, pavyzdžiui, būsimi tyrimai.

Yra parengtas **informacijos teikimo šablonas**, kurį galima naudoti įvairiais būdais – kol bus nustatyti konkretūs tikslai ir aspektai, kurie grupę domina ir (arba) kurie yra susiję su pasirinkta tema.

Remiantis rezultatais gali būti lengviau nustatyti, pvz.,

- kurios didžiosios tendencijos (pokyčius skatinantys veiksniai) yra aktualiausios ir reikšmingiausios pasirinktai temai ir kodėl;
- rezultatai gali būti naudojami siekiant pradėti kurti naujus scenarijus;
- kokie yra pagrindiniai galimi būsimi pokyčiai ir kada, tikėtina, su jais bus susiduriama, t. y. kokie galimi trumpalaikiai ir ilgalaikiai įvairių pokyčių ir (arba) tendencijų padariniai;
- kokie turėtų būti konkretūs politikos prioritetai;
- kokie nežinomi ar nenuspėjami veiksniai gali pakeisti (kol kas) mažiau aktualių didžiųjų tendencijų kryptį.